

V našem mlčení byla síla a Alf to vycítil. Otočil se a šel dovnitř. Pomalu jsme jeden po druhém poklekli na schody a začali recitovat předeepsané kudy o nehodných nevolnících, kteří poníženi prosí, aby směli vstoupit.

Když jsme to opakovali už potřetí, svítilo nám, že ti hoši, kteří uvnitř šoupali nábytkem a bouchali koberec o podlahu, nejsou na nás ještě připraveni. "Co bys tomu řekl, kdybysme teď vypadli a vrátili se za půl hodiny, teda jestli se nám bude chtít?"

Christo zašeptal napůl v žertu, ale reakce byla strhující. Byl to jeden z těch přehavých okamžiků, kdy stačí jen jiskřička, a už to bouchne. Crane nás nejdříve přemlouval, potom zapřísahal, abychom od toho upustili. Ale to už jsme byli jednotni jako nikdy předtím.

Poslední větu – "smím vstoupit, pane?" – jsme dořekli už bez náležité tázací intonace a vstali jsme. Jako splašené stádo texaského skotu jsme se řítili ulicí k černošské čtvrti. Když jsme se celí zchvácení zastavili u dveří do kavárny Esquire, doběhl k nám zpoza rohu smrtelně blýd Crane. I on pochopil, že zůstat pozadu, znamenalo stát se terčem vzteklé pomsty. Jediná spása spočívala v jednotě.

Přese všechny smích a vípkování, měla celá ta záležitost ponurý nádech. Kuchař si dobíral Chrise, kterého zřejmě dobře znal, ale ostatní černoši nás dlouze sledovali velkými bělmy, jak procházeli sem a tam tou dlouhou úzkou jídelnou. Tušili, že něco není v pořádku, a měli strach. Studenti tam občas zapadli v neděli večer, kdy byly kuchyně bratrstev zavřeny, ale nikdy se takhle nechovali.

Bylo už hezky po sedmé, když jsme se vrátili k domu bratrstva. Tentokrát nás všichni bratři čekali u vchodu. Jejich vztek dosáhl nejvyššího stupně – smrtunosného chladu. Pustili nás dovnitř už bez toho špice na schodech. Uvnitř nás rozdělili po čtyřech do tří skupin. Cívěli jsme zděšené na zdi bez obrazů, na nábytek navršený až do

stropu v nejzazším koutě společenské místnosti, a na gumové podložky, rozestřené po parketách. Odvedli nás do společňáku, dolů, nebo do Brewsterova pokoje ve třetím poschodí. Crane se vetřel do mé skupiny. Představení režiroval Brewster s plechovkou piva v jedné ruce a s pálkou v druhé.

"Tak jedem," řekl Brewster, když nás nahnal do svého pokoje, odkud byl vyklizen všechen nábytek. "Kam jste zmizeli?"

Nikdo neodpověděl.

"Tak kruci, kam jste zmizeli, Crane?"

"Šli jsme na večeři, prosím."

"Vy sroulové," zavrčel Brewster, "já věděl, že jste dobytek, ale že chodíte mezi černý huby ... vy svině ... a co jste si dali?"

Ticho.

"Co sis dal, Crane, ty hovado?"

"Já měl biftek, středně propečený, brokoli, bramborovou kaši a salát. S francouzským lákem."

"Nic víc?"

"Ještě jabkové koláč a mátovou zmrzlinu ... prosím."

"Mátovou zmrzlinu? Kristepane, ty seš přece to nejhnusnější prase, jaký jsem v životě viděl. A cos pil?"

"Prosím kávu. Se smetanou a s cukrem."

"A co ještě?"

"Dvě láhve piva – National Bohemian."

"A vida."

"To jsem měl jenom já. Ostatní pili Millerův High Life."

"Tak tys měl National Bohemian? Slyšels to, Dubský?"

"Co prosím?"

"No že černý huby servírujou český pivo. Co tomu říkáš?"

"Nic. Co bych na to moh říct?"

Touto odpovědí jsem rázem upoutal Brewsterovu pozornost.

"Máš pravdu, Dubský, vůbec nic. Ty, Crane, se postav tamhle mezi ty druhý, hubou ke zdi. Dubský, pojď sem a sundej si gatě. Jerry, přines to, je to vedle v pokoji."

Když jsem se svlékl do spodků, ozval se smích. Bráskové měli náramný smysl pro humor.

"Tak a teď si stáhní i ty posrávačky. Propánajána, kdo ti nařídil, abys nosil takový hadry? Posad' se semhle a vychlad' si ty své pošramocené genitálie."

Dva bratři přinesli kostku ledu v umyvadle. Stáhl jsem si jutové spodky a sedl si na led. Zpočátku jsem cítil nesmírnou úlevu, zvlášť Václav si náramně líboval. Brewster se otočil ke Cranovi.

"Je ti jasný, žeš zlobil, chlapečku?"

Crane sklonil hlavu.

"Neměls dovoleno nic jíst, než sem přijdeš, je to tak?"

"Prosím, my jsme mysleli, že nejste na nás ještě připravený, a tak..."

"Kuš! Přestaň si cintat pentli a poslouchej! Co si myslíš, že seš v našem debatním kroužku? Hubu držet a šmytec!"

"Prosím ano."

"A co ty, Dubský? Ještě cejtíš, že máš prdel?"

Už jsem ji necítil. Nařídili mi, abych vstal, a dostal jsem takovou šlupku pálkou, že mi jehly proletěly morkem kostí až do hlavy. Pak jsem se musel znovu posadit.

"Tak a teď si podáme tebe, vařbuchtó. Neuposlech jsi dobře méněného rozkazu. My totiž měli pro vás tady připravenou večerí. Chtěli jsme vás počastovat, hošánkové. Abyste věděli, jak nám vaše správná výživa leží na srdci."

Millward Zajac se objevil ve dveřích s velikým bronzovým plivátkem. Crane ucul.

"Nalejvali jste se alkoholem a kafem a my vám tady přichystali něco mnohem lepšího. Dalo by se říct, že do týhle kuriózní bronzový nádoby vložil každej člen Beta Pi část sama sebe. Napij se a rozjasni líc!"

Crane o krok ucouvl.

"To nemůžu."

"Ale jakpak bys nemoh. Jen do toho!"

Crane padl na kolena.

"Prosím vás," skučel.

"Chceš do Beta Pi? Už jenom hodinku a máš to v suchu."

"Já udělám všechno, jenom..."

Teď už se nikdo nesmál. Crane se na ně úpěnlivě díval. Ale neměli soucit, neměli slitování. Crane vzal plivátko Brewsterovi z ruky. Zvedl je k ústům, až mu byly vidět jen oči. Ta malá, ustrašená prasečí očka, utopená v tuku. Nepatrný pohyb ohryzku prozradil, co dělá. Pak vrazil Brewsterovi plivátko do ruky a padl na kolena. S třetím vzdušným výdechem z něho vyhrkla kompletní večere i s mátovou zmrzlinou do louže vody z roztáhlého ledu kolem mne. Když skončil, dva bratři mu pomohli na nohy. Crane se opřel tvář o zeď.

Ten večer jsme se plazili ze sklepa do přízemí aspoň třicetkrát. Říkánku na počest slaboduchého znaku Beta Pi jsme odemleli snad také tolikrát. Pak nás všech dvanáct stálo v mrňavé umývárně pod sprchou, promočení na kost, v rukou silné, ale laciné doutníky, které nesmírně ztěžovaly dýchání. Odváděli jednoho po druhém dolů, kde se páchaly kdovíjaké hrůzostrašnosti, až jsme zbyli jen tři: Crane, Merwin a já. Chris krvácel z otevřených rány nad pravým okem.

"Jseš v pořádku?" zašeptal jsem.

Neodpověděl. Cívl před sebe na bílé kachličky, opuchlé oko se nepohnulo. Doutník mu groteskně trčel z úst.

Ze sklepa k nám dolehl přiskrcený, zděšený výkřik.

"Propánaboha, co to tam zas vyváděj!" zasténal promočený, třesoucí se Crane.

Dveře se otevřely a dvě ruce vytáhly Crana ven. Někdo zhasil světlo.

"Stratton mě kopnul. Má na botě kovovej podpatek,"

zašeptal Chris.

Ně řekl jsem nic. Stáli jsme v páchnoucí tmě a snažili si vytříbit myšlenky. Pak se světlo rozsvítilo a já se řítíl se schodů. Na odpočívadle mě někdo zachytil.

V suterénu stáli spolkové bratři v kruhu kolem krbu. V plamenech se žhavila kovová tyč. Po účinné chvíli ticha se ozval Alf.

"Koukej, Dubský, až do teďka to všechno bylo jen tak pro srandu králíkům, to my sami uznáváme. Ale ta nejdůležitější část Pekelný noci přichází na pořad až ke konci. Není to nic příjemného, ale musí to být."

Plameny vrhaly odlesky na jeho obličej a na strop. Z ostatních bratrů se staly jen stíny v pozadí.

"Ty sis toho možná nevším, ale všichni Beťáci mají něco, podle čeho je každý pozná. Mají v levém podpaždí vypálenej beťáckej znak."

V hlavě mi zavířilo. Viděl jsem někdy nějakého Beťáka plavat? Mluví Alf pravdu? V suterénu byl takový mdlý, následný zápach ... Kristepane!

"Postaráme se, aby ses nekoukal. Jak jsem řek, není to nic příjemného."

Dvě postavy vystoupily ze tmy, stáhly mi košili a otočily mi hlavu na stranu. Teprve teď na mne doopravdy padla hrůza. Když jsem uslyšel, jak vytahují tyč z ohně, už jsem se neudržel. Ruka mi vylétla ke kapesníku na očích. Otevřel jsem ústa.

Mé zařvání přehlušil řehot davů. Někdo mi strhl kapesník z obličej, ukázal na ten kus kouřícího se suchého ledu a potřásl mi rukou. Někdo jiný mi do ní vrazil papírový pohárek s teplým pivem. Někdejší nevolníci, celí promočený, se schovávali za barem. Teď už to byli spolkové bratři.

Dokonce i Brewster přišel a potřásl mi rukou, ale jeho nucený úsměv mě neošálil. Rychle zase zmizel v tlačeni. Nevolníci se zas stáhli do baru a někdo mi ustříhl pramen vlasů a položil je na hořící svíci na pultu. Hlava mi

třesla; padl jsem na koženkový gauč, otupělý, schlíplý, bez zájmu. Chtělo se mi jen spát a zapomenout.

Ostatní nevolníci napjatě poslouchali Strattonovo řečnění. Když Chrisovi přitiskli suchý led do podpaží, ani neekli, což všem přítomným vyrazilo dech. Nevolníci zapomněli, že se mají chechtat. Vyšli jsme mlčky jeden po druhém z baru a setkali se s upřeným pohledem Chrisova opuchlého, krvácejícího oka. Někdo podal Chrisovi pohárek s pivem. Přijal jej roztržitě a stejně netečně podal ruku spolkovým bratrům. Všem těm notorickým sadistům jako by rázem spadl hřebínek. Vypadali skoro zkroušeně. Chris tam stál hrdě, hlavu vztýčenou. Neusmál se. Jen odraz plamenů mu tančil po čele.

Když se k němu prodral Stratton, Chrisovi náhle ztuhl obličej.

"Tak dost," houkl na něho, "tohle vynech!"

Chrisova strážlivost všechny zchladila. Chris se rozmáchl a odhodil pohárek, až pivo vystříklo velikým obloukem a pokropilo nejméně pěti bratřím kalhoty. Zůstali nechápavě civět.

"Ale jdi, Chrisi, to přece ..."

Chris zasáhl Alfa pravým hákem na špičku brady a na ohryzek. Alf odletěl až k baru. Diváky skropil další proud piva. Za okamžik byl Alf zase na nohou. Plival krev a zuřil.

"Hele, hele, hele," blekotal, celý vyjevený, a křepčil jako miniaturní Sugar Ray Robinson za dob své slávy, ale Chrisovi se na kůži nedostal.

Brewster skočil mezi ně a drmolil, ale copak, copak. Teď už se mezi ně dral kde kdo. Chris vykročil rázně ke schodům. Zvuk jeho kroků slábl, a vztekle bouchnutí dveří zakončilo jeho odchod.

"Kam se šineš?"

Uslintaný Millward Zajac mě zastavil u schodů.

"Mejdán teprv začíná. Přijdou sem dva černý kusance z

Roanoke a budou dělat stryptýz a jiný podobný

vylomeninky."

"Jsem utahanej."

"Na to se kašle. Kdo není utahanej? Ale už je po všem. Jseš člen Beta Pí. Ted' jseš jeden z nás."

"Prokrista, to snad ne," zabručel jsem už na schodech.

IX

Dvacet hodin v pomalých autobusech a noc v Dianině pokoji v hotelu Diplomat v Atlantě mě pořádně zhuntovaly. Byli jsme opatrní. Najali jsme si dva jednolůžkové pokoje v různých poschodích, ale většina naší činnosti se soustředila do Dianina pokoje ve třetím patře. Když mě ve tři ráno propustila s úsměskem a radou, abych šel nahoru a "trochu se zmátolil", nebyl jsem s to ani se obléknout. Ale čekala mě ta tři patra, a už když jsem se doplazil o jedno výš, přepadly mě vážné pochyby, zda vůbec dokážu zdolat ta další. Odpočal jsem si pár minut a dolezl do pátého. Už zbývalo jen jedno.

Vydal jsem se dál příliš brzy. Na půl cestě mezi patry se mi udělalo mdlo, a tak jsem si řekl, že si musím pospíšet, dřív než se složím. Až skoro u cíle jsem zaškokbrtl o poslední schod a s přidušeným výkřikem jsem se svalil na odpočívadlo.

"Copa se vám stalo, mladěj pane?" zeptala se černá tvář nade mnou.

Tupě jsem na něho civěl a hekal.

"Je vám špatně, člověče?"

"Je, a moc. Asi to bude srdce." Popadl jsem se za levou stranu prsou. Nic lepšího mě nenapadlo. A nebylo to ani tak docela nepravda.

"Vážně?" vykulil oči. "Počkejte, já vám pomůžu."

Dopravil mě do mého pokoje a uložil do postele. Za patnáct minut nato ke mně přišel doktor, malý holohlavý pořízek s páchnoucím dechem a ospalým obličejem. Vzbudil mě a konstatoval, že skutečně trpím následky nesmírného vypětí. Přinesl z koupelny desinfikovanou sklenici a natáhl ke mně dlaň se dvěma pilulkami. Uvažoval nahlas, zda by mě neměl ráno poslat do atlantské všeobecné nemocnice na pár dní na pozorování. "No uvidíme. Zatím si hleďte odpočinout."

Za dvě hodiny se rozednilo. Do pokoje vrazila Diana ve vkusném jarním kostýmku, sbalila mi kufřík, přehodila mi pršák přes pyžama, zaplatila v recepci účet a strčila mě do svého přepychového buicka. Vyladila rádio na stanici, která vyhrávala fláky, a pak už jsme si to štipali na jih po dálnici jednačtyřicíte.

Sídlo rodiny O'Connellových vypadalo zvenčí jak vystřihnuté ze starého filmu Davida Selznicka. Příjezdová cesta se přesně podle pravidel vinula mezi čerstvě posečenými a přepychově osetými trávníky až k majestátnímu průčelí, kde stálo pět halabala zaparkovaných vozů, z nichž žádný nebyl starší než tři roky. Byla tam i klasicky tlustá černá chůva, která přiběhla uvítat svou mladou velitelku, a vlečák jménem Pulaski; opodál stála nevábná dívka s trudovitým obličejem, z níž se vyklubala Dianina mladší sestra Gail. Prsa neměla žádná a vůbec o nějakých vlnadách nemohlo být řeči. Chvilí se mnou postála a pak zmizela beze slova v domě. Vešel jsem za ní.

Ozvěna mých kroků na kachlíkové podlaže mě přiměla, abych se podíval vzhůru. Stál jsem pod ohromným lustrem, vyrobeným v mé rodné zemi, a přede

mnou se vinulo ozdobné točité schodiště. Shora ke mně zalhalo nezřetelné vítání. Ale já zůstal stát, hlavu obrácenou k lustru, ústa dokořán.

Zleva se ozvaly kroky a ze dveří vyšla pěstěná žena v dobře ušitém kostýmu, s kabátkem nahore rozepjatým a krajkovou blůzou vespod.

"Tak vy jste Jan," řekla a spustila stavidla. Přesto jsem z ní moudrý nebyl. Nemohl jsem si o ní vytvořit žádný přesný dojem. Byla ve všem všudy dokonale ukázněná a uměle vycvičená. Já se v ní ani zaboja nevyznal, ale měl jsem nemilý dojem, že ona mě za pár minut prohlédla skrz naskrz.

"Paní O'Connellová? Těší mě, že vás poznávám."

Pokročila ke mně s odměřeným úsměvem a napřaženou rukou.

"Diana mi o vás tolik vyprávěla, že mám pocit, jako bych vás znala odedávna. Měli jste příjemnou cestu?"

"Ano. Děkuju. Diana výborně řídí."

Zavedla mě do obývacího pokoje, ze kterého předtím vyšla.

"Myslím, že ani můj manžel, ani já bychom s vámi nemohli souhlasit. Diana jezdí příliš rychle ... Obědval jste?"

"Ano, zastavili jsme se na oběd. Děkuju."

Paní O'Connellová sáhla do stříbrné kasety na cigarety, aniž se mne spustila oči, a pokračovala:

"To je dobře ... Vy jste Čech, Jené, že?"

"Ano, narodil jsem se v Praze."

"Vaši rodiče jsou ještě v Československu?"

"Ne. Matka zemřela a otec žije v New Yorku."

"Přijměte mou upřímnou soustrast. Zemřela vaše matka nedávno?"

"Ano."

"Ale to je mi opravdu líto. Muselo to být hrozné, takhle v cizí zemi ... Bydleli jste tou dobou v New Yorku?"

"Ano. Otec je profesorem dějepisu."

"Na universitě?"

"Ne, na soukromé střední škole. Protestantské."

"To musí být pro něho jistě moc zajímavé. Tak málo přistěhovačů dosáhne v téhle společnosti stejného postavení, na jaké byli zvyklí ve staré vlasti. Jazykové obtíže a odlišné zvyky jsou často nepřekonatelnou překážkou."

"Ano, pro někoho je to těžké. Otec vlastně ..."

"Jak si chcete zařídit život, Jene? Co hodláte dělat, až dostudujete?"

Přece nemůžu být takový blb, abych jí teď začal vykládat o třetí světové válce! Ale vtom jsem si s užasem uvědomil, že kromě té války neplánuju do budoucnosti vůbec nic. Jestli Rusové K.K. Sperryho přeshlouchnou a nezaútočí, budu v loži.

"Chci studovat jazyky. Na to jsem dobrý. Možná že i dějiny a politickou vědu. Rozhodně něco z humanitního oboru. To se ví, na rozhodování je ještě příliš brzy. Jsem teprv v prvním ročníku."

(Ale už je vidět, že jsem úplný debil, že ano, milá dámo?)

"Máte pravdu. Už jste byl někdy tady na Jihu?"

"Chodím na Wilsonovu universitu, milostivá paní. To je jižanská škola."

"No, snad je ... pokud jde o zeměpisnou polohu."

Zamáčkla napůl dokouřenou cigaretu ve velkém skleněném popelníku benátského stylu.

"Tak teď abych vám snad ukázala váš pokoj."

Mimochoodem, tu modrou fordku před domem máte k dispozici, pokud tu budete. Uvidíte, že ve Valdostě se bez vozu neobejdete. A Diana není tak spolehlivá, jak si myslíte."

Když tohle říkala, vystupovali jsme už po schodišti. Přes zábradlí si nás prohlížel podsaditý kluk s krátce ostříhanými vlasy. Tento sebevědomě se křenicí výlupek amerického jinošství byl Dianin brácha Steve, který na

mne za celých těch pět dní, co jsem byl ve Valdostě, nepromluvil ani slovo.

Pět minut nato jsem seděl na Dianině posteli a Diana si malovala rty, podobně, jako se dort zdobí polevou. V pokoji se povalovali zapomenutí vycpaní medvídci a na psacím stole byla vybledlá fotografie Buddyho Clarka. Nad zrcadlem toaletního stolku hrdě vlály dvě vlajky konfederace.

"Co dělá tvůj táta?"

"Prodává všelijaké věci."

"Jako co například?"

"Jako například Dixy doxy."

"Co to je?"

"Takový uzenky ... něco jako párky."

"Jak vypadají?"

"Ale to máš takovou habaděu jako všechno ostatní."

Akorát že von s tím přišel první. Viš, vemeš obyčejný párky a vecpeš do nich řádky koření a bylinky a uděláš je kratší nebo delší nebo tlustší. Na to se dá čalamáda s nějakou tou exotickou příchutí a hned máš něco nového. A k tomu se prodává Coca Cola a všelijaký limonády."

"A kde se ty Dixy doxy prodávají?"

"Tak počkej: to máme v Georgii, v Alabamě, v Jižní Karolině, v Tennessee a teď taky na Floridě a v Kentucky."

"To aby se tvůj táta strhal. Je pořád na cestách, co?"

"Ani ho nehne. Devadesát procent toho svého království nikdy ani vokem nezahlíd. A přitom má roční obrát přes deset miliónů."

"Copak on to nefídí?"

"Náš fotr? Ten ani neví, jak ukučirovat vlastní rodinu, natožpak stánek s párkama. Skutečnější je Craig White. Dneska večer se s ním sejde."

"Kdo je Craig White?"

"To je chlápek, za kterým jsem si mohla svého času nohy ubíhat, ale sbalila ho má drahá sestra Katherine. A

to jediné proto, že má ráda koně, kdežto já ne.”

Takže z večere se vrbil náramný požitek: máti mne hrát, nemluva Steve se bude tajuplně usmívat a sestřička Gail slídit neslyšně kolem jako Bílá paní zámecká. Zrovna teď vidím její stín na chodbě těsně před Dianiným pokojem. Dále tam bude Craig White, ten nedostitný sexuální symbol, i s vítěznou a dosud nepřekonanou Katherine. Vrčení Pulaského tomu všemu dodá baskervillský přídech. Bude tam, samosebou, i táta O'Connell, ale ten se mi ještě jevil jen jako zcela beztvářá postava jižanského kapitalisty.

Vyhlička na tuhle večerí mě vůbec nesmírně vzrušovala. Bylo mi tak trochu jako na premiéře O'Neilovy hry těsně před vytažením opony. Ale že jsem znal tak intimně představitelku hlavní role, bylo to ještě pikantnější.

Bělovlasý černoch v livreji mi přinesl whisky s mátou, právě když jsem vycházel z koupelny. Řekl, že slečna Diane ji pro mne objednala. Na Dianu je spoleh, řekl jsem si, že mi předvede všechny místní kuriozity. Whiteovi se dostavili ve chvíli, kdy jsem začal sestupovat ze širokého schodiště s dubovým zábradlím. Museli už o mně vědět, protože zůstali stát u vchodu a vůbec si nevšimli matky O'Connellové, která vyšla z obývacího pokoje, aby je uvítala. Stáli a zírali, jak si to šinu dolů.

Diana si snad myslela, že přivést si domů mládence skoro na celý týden, ještě neznámená zasnuby, ale její rodina byla zřejmě na nějaké to vysvětlení celá žhavá. Anebo taky – prolétlo mi hlavou – Diana věděla až moc dobře, jak to na její příbuzné zapůsobí. A přivezla si mě, abych vnesl trochu vzruchu do velikonočních svátků. Bud' jak bud', já proti tomu nic neměl. Jen si mě využijí, jak líbo, říkal jsem si, když jsem v obývacího pokoje už třetí koktaji.

“Tak vy jste na Wilsonce?” zeptal se Craig White.

Nebyl rozhodně žádný sympaták. Oči měl hluboce zapadlé pod černým obočím. A to obočí mu nad nosem srůstalo. Vůbec nevěděl, jak se člověk usmívá. “Svého času tady na Jihu senzačně váleli, ale teď za moc nestojej.”

Jeho ženy si nevšiml ani on ani nikdo jiný.

“Je mi líto, ale já se o baseball moc nezajímám.”

Craig White se zaškaredil. Katherine vyprskla spršku whisky se sodou přes celý pokoj.

“Ten tě shodil,” zaječela blaženě.

“Já mluvím o fotbalu,” řekl Craig ledově a utřel si klopy. “Wilsonka hrávala v jižanský lize. Jednou to dotáhli až do semifinále na Floridě, ale pak se ukázalo, že ten mančáft švindloval při zkouškách z dějů. Tak je všechny vyrazili a začali vod píky. Teď si to rozdávaj s měšťankama ...”

“No já bych neřek, že hrajou jen s měšťankama ...”

“To já jsem jen obrazně, jako že hrajou jen se srabovými školama. Jenže tenkrát vo žádný švindlování vůbec nešlo, to věděl každý. Nákej profák si zkrátka vzal do hlavy, že moc fotbalu škole škodí. Voni chtěli mít pěknou vypulírovanou universitku, kde se študáci neblákej v keckách.”

“Kam voko dohlídne, všude samej ajnštajn, co?” řekla Diana.

“To se ví. Přesně tak. No řekni, kdo jakživ slyšel, že by v Notre Dame byli nějaký učenci? A vy študujete obchodní vědy?” zeptal se mě.

“Ne.”

“Medicínu?”

“Ne. Já teprve ...”

“Práva? Ve kterým járu ste?”

“Já jsem teprv v prvním. Ještě jsem si nevybral žádný obor.”

“Vy fakt nevíte, co chcete dělat? To já se rozhod hned v první obecný.”

“No jo, jenže ty jseš docela zvláštní případ. Není každému dáno, aby se už v útlém věku pěti let dokázal

rozhodnout, že bude celý život prodávat buřty," řekla Katherine. Ti dva se museli cestou k rodinnému sídlu pořádně pošťekat.

Tatík O'Connell nepřišel zvenčí, ale ze sklepa. Vyráběl tam postel s nebesy. Byl jediný bez kravaty a z celé té party byl rozhodně nejveselejší. A docela nekomplikovaný.

Stiskl mi ruku, div mi kosti nepolámá, a vyptával se na věci, které ho skutečně zajímaly. Ani mi nevadilo, že jsem musel už potřetí od svého příjezdu do Valdosty odpovídat na stejné otázky. Měl kšandý a košili a krátkými rukávy. Pil pivo rovnou z plechovky, kterou sám sebral v kuchyni, jako by pro něho ti sluhové v bílých kazajkách ani neexistovali. Bylo zřejmé, že se už dávno přestal míchat do bezvýznamných rodinných hádek.

U večere krájel krvavou hovězí pečení nožem se slonovinovou stříenkou, ostrým jak břitva, a rozmlouval s rodinou o jakémsi Dicku Webbovi, který bydlel kousek dál u silnice, a táta ho poslal na Mississippijskou universitu. Craig se dal slyšet, že Dick si přede dvěma roky vzal senzáční odpích, měl významění a vůbec; studoval obchodní vědy, čili přesně to, co potřeboval, jelikož starýmu Webbovi patří Valdostská banka a už dvakrát ho klepla pepka a nemá tam nikoho, kdo by se vyznal, leda snad toho Cartera, což je snad poctivej chlápek, ale pitomej, až bučí. A farmáři neradi vyjednávaj s někým, kdo je ještě větší hlouma než voni, to je fakt.

No a tak Dick šprtá vostopéro a má samý jedničky až na jednu trojku z tělesný výchovy. No jo, ale pak mu zničeho nic lupne v bedně a von vám se vrhne na řečtinu a latinu a každý léto se hrabe v řeckejch a latinských výkopávkách. A vo ňáký rozumný práci, jako je ředitelování banky ve Valdostě, nechce ani slyšet. Jak se může někdo takhle zvencnout?

"Tuhle Jan je taky takovej," řekla Diana a já si pomyslel, díky, děvenko, ty jsi přece zlato.

"Jakej takovej?" zamračil se Craig.

"No zajímá se o jazyky a takový ty věci, spíš než o prodej a trh a hrubou národní produkci. To víš, Craigu, takový zrůdy taky musej bejt."

"Já mám jiný obor než ten pan Webb. Já se nezajímám o klasické jazyky."

"A tak vo kterej?" Milý tatík O'Connell se zase zeptal s upřímným zájmem.

"O ruštinu."

"Vo ruštinu? Z ruštiny nekoukaj žádný prachy. K čemu vám to bude dobrý?" ptal se Craig.

"Von chce dělat špióna. Pro nás, to se ví, takže si nemusíte dělat starosti." Diana se zakřenila a nacpala si do úst kus krvavého rostbifu.

Chvilku jsme jedli mlčky.

"Měli bysme vás po věceři provést po Valdostě, Jene, a ukázat vám město," navrhl tatík O'Connell.

"To by bylo moc fajn, tati, ale Gary Spears pořádá v klubu velikej mejdan tady pro Jana."

"No nevadí ... Hezky si to užijte," řekl. "Podíváme se do města někdy jindy."

Ale někdy nebylo nikdy, protože Diana měla spoustu známých, a když nebyl mejdan u někoho doma nebo v klubu nebo v motelu na jedenačtyřicáté dálnici nebo ve valdostské škole, pářili jsme se s Dianou vesele a bezstarostně v její široké posteli za pootevřenými dveřmi. Několikrát jsem potkal Steva časné ráno na chodbě, když jsem šel z Dianina pokoje do koupelny, ale brzy mně to přestalo vadit, protože se pořád stejně usmíval. Měl jsem nepřijemný dojem, že by se usmíval zrovna tak, i kdyby mě viděl vycházet dočista nahého z ložnice své matky.

Paní O'Connellová se mnou rozmlouvala, kdykoli se jí naskytla příležitost. Zřejmě potřebovala víc než jeden výslech, aby mě odhadla; vyptávala se na mou rodinu, záliby i společenské styky. Občas udělala nepřímou narážku i na můj sexuální život, ale na to jsem nereagoval. Tehdy jsem byl ještě plachý jinoch. Byl jsem však

přesvědčen, že věděla o mně a o Dianě všechno, a říkal jsem si, že by měla plné právo nejen vyrazit mě ze svého pohostinného domu, ale nemohl bych ji ani žalovat, kdyby si dala rozběh a vykopla mi pár zubů tím svým jehlovým podpatkem.

Ale stejně to bylo divné, protože se nezmiňovala o mém současném pohlavním životě, nýbrž o tom, co se dělo v minulosti. Musela vědět, jaká je její dceruška klisna, a asi jí vrtalo hlavou, jestli jsem dost veliký hřebeček, abych dokázal Dianu uspokojit. O tomhle jsem občas sám vážně zapochoyboval. Během posledních dvou dnů svého pobytu u O'Connellů jsem se cítil jak vyždímaný a bylo mi jasné, že v dohledné budoucnosti nebudu mít nazbyt ani jediný miligram spermatu. Václav byl strašně zhmožděný a naděje, že ještě někdy povstane, zdánlivě patřila do světa snů a iluzí.

Stávalo se, že i Diana si potřebovala odpočinout. Den před mým odjezdem si šla po obědě zdřímnout do svého pokoje. Ještě než jsem stačil vyběhnout nahoru za ní, objevila se její matka a požádala mě o rozhovor. Usadil jsem se do měkkých polštářů na gauči v obýváku. Ona si sedla do klubovky proti mně a pěkné nohy složila pod sebe.

"Myslím, že spolu můžeme mluvit docela otevřeně, Jeně," sfoukla zápalku prvním šlukem z viceroyky. "Diana vás přivedla domů, protože chce, abychom schválili její volbu."

"Taky mám ten dojem, paní O'Connellová."

"V tom případě vám jistě neušlo, že mně se jako manžel pro Dianu ohromně zamlouváte."

"Děkuji vám. To je od vás moc milé."

"Ty řeči, že chlapec má pocházet ze stejného prostředí jako děvče, jsou naprosto zvěst. Já si myslím, že jestli na původu vůbec záleží, je to spíš naopak. Naše společnost takovými sňatky jen degeneruje. Máte Dianu rád?"

"Moc."

"Diana miluje vás."

"Řekla vám to?"

"Diana není zrovna moc romantická povaha, ale já ji znám."

"No to jsem rád. Nevěděl jsem tak docela, na čem jsem."

"Normálně bych už neměla co říct, leda že vám přeju hodně štěstí, a zamluvila bych si v klubu místnosti na svatební hostinu. Ale je tady jedna věc, která mi dělá trochu starost."

"Já vím, co to je. Nemám peníze."

"Většina studentů nemá moc peněz. Studují, aby se naučili, jak peníze vydělávat, a pokud mají dobrý prospěch - a já slyšela, že váš je výborný - budou se umět o sebe postarat ... Ale v tom to právě vězí. Máte před sebou ještě tři roky studia. Slíbíte mi, že počkáte se svatbou, dokud nedokončíte školu?"

Byl jsem v ohromně velkorysý náladě.

"Ale ovšem. Na svatbu je ještě dost času."

"Tak mi to slibujete?"

"Ano, paní O'Connellová, slibuju."

S otcem O'Connellem jsem si promluvil od srdce k srdci druhý den, chvíli před tím, než jsme se s Dianou rozjeli zpátky do Atlanty. Byli jsme dole v jeho dílně a obdivovali tu postel s nebesy, kterou dělal pro Gail. Gail trpěla trudovitostí a potřebovala něco, co by jí zvedlo mandle.

O'Connell požádal Dianu, aby nás nechala chvíli o samotě. Nečekala to a moc se jí to nezamlouvalo. Začala namítat, že už máme naspěch, ale musela shánět argumenty nahonem a moc se jí to nedařilo. Neznělo to přesvědčivě. Konečně se neochotně otočila a vyšla po schodech nahoru.

"Jeně, líbíš se mi," řekl tatíček bez úvodu. "Kdybych si moh vybrat zetě, určitě by to byl někdo jako ty."

"Děkuju vám."

"A nic horšího bych pro tebe nemoh udělat."
"J-j-jak to ..."

"Hodíte se k sobě jako pěst na voko. Nevudrželi byste spolu ani dva měsíce. Diana nepotřebuje hodnýho, rozumnýho a čestnýho člověka. Ty jsi na ni moc měkkej, zničila by tě, ani by ses nenadál."
"Já si myslím, že ..."

"Jene, tohle je Amerika. Tady se ženský už dávno emancipovaly. Nestačil bys na to, ani kdyby Diana byla normální, hodná holka, plachá, milá a skromná. Ale že je taková, jaká je, jsi úplně vedle."
"Mám dojem, že vím docela dobře, jaká je," ozvalo se mé uražené já.

"Vážně? Víš o těch dvou potratch a o tom, proč ji vyhodili ze školy?"
"Řekla mi, že ji to tam přestalo bavit." (Potraty? POTRATY?)

Zasmál se tak, jak se lidi smějí něčemu, co není k smíchu.

"Přistihli ji v posteli s nějakým mladíkem. Zaplatila svůj spolubydlící dvacet dolarů, aby šla ven."
"O tom mi řekla," lhal jsem. "Říkala taky, že jste k ní byli příliš shovívaví."

"To je možný. To je docela možný ... Jenže to už tobě může být jedno, ne?"
Civl jsem do země.

"Heleď, já to nemyslím zle. Teď vidíš Dianu takovou, jaká je, a já si myslím, že bys měl prásknout do bot dřív, než ti ublíží. O nic jinýho nejde."

"Dovedu se o sebe postarat, pane O'Connelle."

Pohládl nohu té postele s nebesy.

"Chodils s nějakou dívkou, dřív než jsi poznal Dianu?"
"Samosebou. Já měl spoustu děvčat."

"Teda znát to na tobě není. Vypadáš tak nák nevinně. Nikoho podobnýho jsem tady u nás nezahled, ani nepamatuju."

"Tak nevinný zas nejsem."

"A já se můžu mejlit. Třeba se v lidech tak moc nevyznám. Chceš si Dianu vzít? A brzo?"

"Právě jsem slíbil vaší paní, že s tím tři roky počkám."

"No jo, ale tenhle slib porušíš ten moment, co se ti to bude hodit."

"Vy jste ale zrovna říkal, že jsem ..."

"Že seš čestnej člověk? To je taky pravda. Ale nezapomeň, že máš co dělat s Dianou."

"Podle vás by Diana musela být úplná dáblice."

Přel rukou po postranici postele.

"Jene, s naší rodinou to jde s kopce. A to je ještě mírně. řečeno. Jedna má dcera si po odporný rvače s Dianou vzala chlapa, kterej nemá ani kouska citu pro cokoli, co se netejká proděje Dixy doxů. Ty dva se rozvedou co nevidět. Zničí to moje dvě vnoučata, ale ta by trpěla stejně, i kdyby jejich rodiče zůstali pohromadě. Můj syn byl v patnácti letech odsouzenej pro znásilnění holčičky o dva roky mladší. Zůstal s náma doma jedině proto, že byl nedospělý a protože já se znám moc dobře se soudcem. Je jen otázka času, kdy se ukáže, co je v nepořádku s Gail. Když na to pomyslím, jde mi mráz po zádech."

Odmkl se a podíval se mi do očí. Hledal v nich nějakou odezvu.

"To jsem nevěděl."

"Jak bys to moh vědět? Tvá Dianka tomu říká kletba Dixy doxů. Kéž bych se tomu doved taky tak lehkomylně zasmát. Říkám ti tohle všechno jen proto, abys věděl, že tady ti pšenice nepokvete. Tobě miň než komukoli jinýmu. Nepatříš mezi nás. Copak to sám nevidíš?"

"Měl jsem dojem, že ani vaše paní náš sňatek nechvaluje. Přesto, co mi říkala. Nevíte proč?"

Zaváhal.

"Vím," řekl posléze. "Jseš nepřijatelněj společensky. Z toho by mohla pojt spousta nepříjemností. A taky,

přestože jseš takovej dobrák, je vidět, že ti to myslí, takže hrozí nebezpečí, že jednou budeš mít svou hlavu. To znamená, že se sebou nedáš vorat, a to je podle jejího názoru chyba."

Tou dobou už náš rozhovor nabyl tak podivného a nečekaně důvěrného rázu, že jsem se zeptal bez rozpaků:

"Jak to, že vy jste se už dávno nerozvedli?"

"Proč bych se rozváděl? K tomu nemám žádný důvod."

Myslím, že jsme se oba naučili snášet chyby toho druhého."

"Tak proč bychom to my s Dianou nemohli taky dokázat?"

"U vás by to nešlo. I kdyby sis zvyk na její, prej dost podivný chutě v sexu a na ty další úchytky, zbyl by tu pořád ten společenskej rozdíl. My dva, Louise a já, jsme se narodili přímo v tomhle okrese. Bydleli jsme asi půl míle od sebe ... a mimochodem, oba jsme měli ze začátku dost vysoko do žlabu."

Když jsem stoupal do schodů, myslel jsem na Jacquesa Baluea. Sperry měl pravdu. Jsem obětí diskriminace. Zaplat' pámbu za diskriminaci. Kdyby jí nebylo, měl bych teď zachvat maniakální deprese.

Dálnici 41 jsem teď už znal jako své boty. Diana se cestou třikrát pokoušela vytáhnout ze mne, k jakým závěrům jsme v její nepřítomnosti dospěli. Věděla dobře, že se mluvilo o ní. Ale já držel jazyk za zuby a připravoval se v duchu na noc, kterou jsme měli strávit v Diplomat. Zachvátila mne téměř slepá hrůza. Nejen z pocitu sexuální impotence, který mě mučil pokaždé, když jsem byl s Dianou, ale také proto, že jsem věřil každému slovu, které její otec pronesl. A zároveň jsem si uvědomoval, že proti tomu nedokážu vůbec nic udělat.

X

Otec teď učil na Kolumbii, prozatím v letním semestru. Když mi o tomhle dočasném jmenování řekl, byl jsem na něho nesmírně pyšný, a stále jsem se k tomu v našem rozhovoru vracel, ale otce to nijak zvlášť nevzrušovalo. Teď v něm byl nebývalý klid, jaký se před jeho zhroucením ani dost málo neprojevil. Měl teď zřejmě o sobě lepší mínění. Stal se z něho tichý, přemýšlivý člověk, který jen zřídka pozvedl hlas.

Jedno odpůldne jsem strávil s K.K. Sperrym. Byl bez sebe blahem nad mým vyznamenáním, jehož jsem dosáhl s jeho vydatnou pomocí, a představoval mě kdejakému papalášovi na poschodí. Seznámil mě i s novou recepční, původem Italkou, která se jmenovala Gabriela. Prohodil letmo, že Gabriela je mladá, nezadaná a dychtivá zavděčit se vicepresidentovi společnosti a jeho přátelům. Právě dokončila studium a rozhodla se, že u firmy Continental Development udělá kariéru. Snad později, pomyslel jsem si. Prozatím jsem byl příliš zaujat trojrozměrnými vzpomínkami na Dianu (která si na léto najala byt na East Side) a úvahami o EEPA, kde jsem se měl nazížit představit.

V pět hodin jsme byli sami s K.K. na koktejlu u Schraffta. Teď, když už New York nebyl můj domov, ale

jen výletní místo, cítil jsem se v něm docela jinak. Pozdě v noci, v podzemní dráze do Queens, jsem věnoval letmou vzpomínku Shirley Perlmanové a chvíli jsem si pohrával s myšlenkou, že ji zavolám. Ale věděl jsem, že bych to udělal jen proto, abych se jí mohl pochlubit svým manžestrovým sakem, fešáckou košilí, bílými jelenicemi a vlasy ostříhanými na ježka. Nebyla pro mne ničím víc než zrcadlem; nemohl jsem si ani zaboha vzpomenout na něco, co bych se chtěl dozvědět o ní.

Úředník, s nímž jsem měl domluvenou schůzku v EEPA, se jmenoval Dwindler. Pocházel ze Středozápadu a byl ředitelem polské a české sekce – znuděný americký týpek, jaký se vyskytoval skoro v každém oddělení tohoto podniku. Byli to administrátoři, o východní Evropě většinou nevěděli vůbec nic, ale jelikož měli neomezenou vládu nad financemi, rozhodovali o kvalitě a rozsahu všech akcí EEPA.

“Posaďte se, pane Dubský. Vy budete v polské sekci, že?”

“Ne, já jsem Čech. Myslel jsem, že pan Sperry ...”

“Ale ovšem, ovšem.” Dwindler si rozpačitě pohládl pleš. “Promiňte. Poslední dobou se toho tolik nahromadilo a to pak máte těžké ... moc těžké ...

Poslyšte, vy mluvíte moc dobře anglicky.”

“Jsem v Americe už šest let. Máte to všechno v tom šanonu, pane Dwindlere.”

Už mě přecházela trpělivost a nijak jsem to neskrýval. Měl jsem všechno v suchu. K.K. Sperry klopal prachy, a jestli Dwindler chce, aby Continentálka přispěla i příští rok k jeho platu ...

“Ale ovšem, ovšem. Víte co, půjdeme za panem Holečkem.”

Na rozdíl od Dwindlera, Holeček byl přičinlivý chlápek a pilně klepal do stroje v kleci ze silně matovaného skla. Byl by býval neviditelný, i kdyby ty skleněné stěny byly průhledné, protože je měl obloženy vysoko nad hlavu

knihami a časopisy. Byl jen v košili a šedivé vlasy měl rozčuchané, jak si do nich ustavičně vjížděl rukama, když hledal nějaký šikovný nápad pro to, co právě tak zuřivě sepisoval.

Nedal na sobě znát, že někdy slyšel o mém otci. Přidělil mi vedlejší skleněnou klec s malým psacím stolem, na němž se knihy vršily až do stropu. Zřejmě je tam nechal můj předchůdce, který byl, jak mi Holeček oznámil, na delší dovolené v Evropě.

“Dřív, než se do něčeho pustíte, budete si muset pročíst tyhle knihy. Pokládám je za naprosté minimum.”

Sebral jsem jednu svrchu. Hubert Ripka: Coup de Prague. Podíval jsem se bezradně na Holečka.

“Přece rozumíte francouzsky, ne?”

“Moc málo. Copak Ripka nebyl Čech?”

“Byl ministrem zahraničního obchodu v poslední demokratické vládě. Ta kniha je důležitá a české vydání se tady momentálně nesežene. Ale obstaráme vám nějaký tlustý slovník a bude to. Počítám, že tak za tři neděle se budete moci pustit do současně literatury,” řekl Holeček a odšoural se do té své zaneřáděné skleněné živodíry, kde se povalovaly zplesnivělé koblihy a roztrhaná modrá vlněná šála byla přehozená přes stoh Světových almanachů, ročník 1946–1954, mezi nimiž však chyběl rok 1947 a 1950.

Sotva jsem dosedl pod elektrické hodiny, které ukazovaly desátou, přijela svačinářka s vozíkem. Koupil jsem si šálek kávy se smetanou a dvěma kostkami cukru a lístkový koláč s máslem a se zavařeninou. Pak jsem si uvolnil kravatu a otevřel Kroftovy Dějiny národa českého.

Den po Dianině příjezdu jsem seděl jako obvykle v devět ráno v kanceláři a chystal se načít poslední hromadu knih na stole. Ale nemohl jsem se soustředit. Pořád se mi vtírala myšlenka, že jsem docela nedávno někde něco povědomého zahlédl a že jsem si to měl blíže prohlédnout.

Sportovní redaktor Hurta, který seděl naproti mně přes uličku, mi hodil winstonku a já si ji zapálil, ačkoli jsem normálně nekouřil. A pořád ne a ne tu záhadu rozluštit. Už aspoň po desáté jsem si opakoval události od Dianina příjezdu, cestu taxíkem s rukou na jejím prsu pod blůzou, pak návrat od unavené Diany podzemkou, kde to páchlo horkem. Tam se nestalo nic, ani cestou domů po Pětatřicáté Avenui, ani později, když jsem v posteli dočítal Spillanův krvavý masakr, jímž jsem se odškodňoval za povinnou četbu Vozněsenského Ekonomie SSSR za 2. světové války. Všechno to zpytování nevedlo nikam.

Ale počkat, počkat! Dnes ráno, když jsem přišel, stál ve vratnici člověk s tmavými brýlemi a v obleku z látky, které se u nás říkalo letní, ale na zdejší počasí je nemožně tlustá. A to byl on. Přesl jsem kolem něho, a ani mě nenapadlo, že ho znám. Měl o hodně kulatější obličej a krátký, pečlivě zastržený knír, což dříve nemíval, ale ty oči ho prozradily i za tmavými brýlemi. Ty bleděmodré oči, tak daleko od sebe, a pod nimi drobné vrásky, které jim dodávaly věčně usměvavý výraz.

Praštil jsem se o přepážku a ještě jsem si mnul rameno, když jsem dobíhal do vratnice. Byl jsem v tak mizerné formě, že jsem sotva dechu popadal. Ten muž i naše hezounká recepční překvapeně vzhledli, když jsem vrazil dovnitř. Nepoznal mě. Ale vždyť jsme se neviděli víc jak šest let, a v té době jsem se změnil z výrostka v univerzitního studenta. Chvilku jsme na sebe zírali a pak jsem řekl:

“Dobré jitro, pane Zemane.”

Pátravě pootočil hlavu stranou.

“Dobré jitro. Promiňte, ale já nevím, kdo ...”

“Já jsem trochu vyrost, ale kdysi mi říkali Honzíček Dubských.”

Zeman vykulil oči a popadl mě za ruku. Jak mě strhl k sobě, zahlédl jsem v těch očích vláhu.

“Jene, Jene ... zrovna tady v New Yorku, slyšel jsem, že jsi v Austrálii ... tady, deset miliónů lidí ... kdes byl ... cos dělal ... a co rodiče ...”

Poslouchal jsem ta slova přes jeho rameno.

“Když jsem tě viděl naposled, myslel jsem, že se už nikdy nesejdeme.”

“Nevypadal jsem na to, že bych se ještě jednoho setkání dožil, co?”

Privlekl mě k recepci.

“Naposled jsem ho viděl v osmačtyřicátém, těsně před pučem, věřila byste tomu?” drmolil vzrušenou angličtinou se silným českým přízvukem.

Dívka se polekala. Co tihle zatracení Východoevropani nadělají se vším rámusu. Člověk nestačí koukat. A co to sakra je puč?

“Tak ses přece uzdravil! A teď jsi v pořádku?”

“Úplně. Mám sice jen půl žaludku, ale jinak jsem jako rybička. A co ty?”

“Já nemám žádný problémy se zdravím.”

“Ale zato máš problémy s češtinou. Mluvíš jako ty strejčkové z Ameriky, co před válkou jezdili na návštěvu do starý vlasti.”

“Mám málokdy příležitost mluvit česky.”

Ve výťahu jsem mu podal stručný přehled svých zážitků. Byl by rád slyšel víc, mnohem víc, ale sotva jsme se usadili na zelených plastikových sedačkách v boxu závodní kavárny, přiměl jsem ho, aby mi pověděl o sobě. Rozvalil se pohodlně na opěradle.

“Úraz je, že toho je tolik. Nevím, kde začít.”

“Začni, Stando, vysvětlením, kde ses vzal tady v New

Yorku, v EEPA. Děláš pro ně?"

"Občas. Moje hlavní pracoviště je v Mnichově. Ale někdy pro ně píšu."

"A co děláš v New Yorku?"

"Musím sem jezdit každý druhý rok, abych neztratil americký občanství. Myslíš, že chci být Němec?"

"A co jinak podnikáš? Přece nemůžeš žít jen z toho, co občas zplodíš pro EEPA."

"Píšu taky pravidelně pro Svobodnou Evropu. Z jednoho komentáře týdně zaplatím činži. A pak je v Mnichově ještě stanice Hlasu Ameriky a ta taky platí externistům. Tam to taky sám natáčím."

"Všechno česky?"

"Pochytil jsem dost slušně němčinu v Kamenici. Sem tam sice popletu nějaký to der die das, ale přesto jsem se protláčil do Zürcher Zeitung a Die Zeit, jenže to je spíš jen tak ze športu. Neplatěj skoro nic. Zato Associated Press a některý jiný americký syndikáty - to je hotověj zlatej důl. Když mám zajímavěj námět, jsou dokonce ochotný přimhouřit oči i nad mou angličtinou."

"Jak dlouho už tohle děláš?"

"Do západního Německa jsem přišel v padesátým roce, tak to máme ..."

"Jak ses dostal ven?"

"To by byla dlouhá historie a já nevím, jestli ..."

"Já mám času dost, záleží na tobě. Co chceš dělat nahoře?"

"Musím absolvovat zdvořilostní návštěvu u Dwindlera."

"U Dwindlera?"

"Já vim, já vim. Pokaždý, když k němu přijdu, musím znova pomalu a zřetelně vysvětlit, kdo jsem, ačkoli čte mé příspěvky přinejmenším dvakrát každý měsíc. Ale má návštěva tomu starýmu páprdovi náramně lichotí a to je důležitý, když člověk dělá na volný noze."

"Proč dávají Američani tahle místa soustavně

takovýmhle nemehlům? Dovedeš si to vysvětlit?"

Zeman se usmál.

"Protože Američan se zajímá jen o Ameriku. Prostě se nenajde dost lidí, který by měli vážný ponětí o tom, co se děje ve světě. Ale věř mi, Dwindler ještě není nejhorší. Ani zdaleka ne."

"Pověz mi, jak ses dostal za hranice."

"Tak jo. Kde jsme zanechali hrdinu příběhu v roce 1948?"

"Skoro v posledním tažení. Na Bulovce."

"Máš pravdu. To je fakt. A za pár dní nato napsalo Rudé právo, že Dubský, ta reakcionářská hyena, opustil vlast. Ale já ty noviny dostal do ruky až za několik týdnů. Byl jsem tak zhvězdaněj, že jsem ani čist nemoh, a když jsem se jednou vzhopil a zapnul rádio, akorát hlásili, že Jan Masaryk spáchal sebevraždu. Načež jsem zase chutě zapadl do těch svých mrákot, protože ty byly příjemnější než skutečnost. Nakonec mě museli operovat. Už bylo skoro pozdě."

"Jak dlouho jsi byl ve špitále?"

"Všeho všudy i se zotavenou asi devět měsíců. Ale nedržely mě tam jen ty zdravotní potíže."

"To rád věřím."

"Než jsem zase začal vnímat, co se kolem mě děje, do Prahy zavítalo jaro. Ptákové zpívali, ale jinak nikomu do zpěvu nebylo. Znals Marušku?"

"Marušku?"

"Tu ošetřovatelku. Starala se o mě jako máma."

"Aha, to byla ta, co uvěřila, že jsem z Brna."

Zeman přikývl. V ruce muchlal papírový ubrousek.

"Dostala dvanáct let. Za protistátní činnost. Nikdy jsem ne zjistil, jaká činnost to měla být. Slyšeli jsme hrůzně zkačky o teroru, kterej zuřil venku. Pak Maruška zmizela. Všichni pacienti na oddělení dělali, co mohli, aby se neuzdravovali. Báli jsme se ven, byli jsme strachem bez sebe. Víš, co jsem udělal, k čemu mě ten strach dohnal?"

Vzdal jsem se svého bytu. Napsal jsem Místnímu výboru partaje, že jsem nevléčitelně nemocný. Dodnes nevím přesně, proč jsem to udělal, ale ukázalo se, že to nebyl ani tak špatný nápad. Měli z toho ohromnou radost a dokonce mi napsali děkovnej dopis, ve kterým mě vynášeli do nebe pro mou socialistickou uvědomělost. Dopis podepsal předseda místní organizace, domovník z našeho baráku."

Standa se podíval dolů na proud vozů na Madison Avenue a přimhouřil oči.

"Tyhle lidi nemaj ani páru, jak to ve skutečnosti vypadá. Tuší tu hrozbu, ale doopravdy ji nechápou." "Možná že jsou tak silný, že tomu ani nepotřebujou rozumět."

"Myslíš? Doufám, že máš pravdu. Někdy mi to dělá starosti. Ale řek bych, že v Koreji ukázali Stalinovi, co dovedou, když se doopravdy naštvou."

"Američani si to budou muset s Rusama rozdat a ne čekat, až je okupujou. Američani nemaj žádnýho Václava, aby je tahal z bryndy."

Zeman se zasmál.

"Na to se taky pamatuješ? Já na něho vzpomínal nejvíc na Bulovce. Tam jsme za nějaký čas o Václavovi hovořili, jako kdyby v Blaníku skutečně spal. Bylo to úplně stejný jako v Kamenici. Potom v létě jsem si začal namlouvat, že to s tím režimem snad přece nějak sfouknu. Začít jako jiný člověk, splášt si manuální práci někde na statku v pohraničí ... řadu knih ... Říkal jsem si, že bych to všechno mohl mít a nestálo by mě to nic víc než dát se do partaje, jednou týdně jít na schůzi a jednou za měsíc provést sebekritiku. Neznělo to nijak nemožně. Vypracoval jsem si složitou teorii, jakousi osobní filosofii, která ospravedlňovala jakoukoli kolaboraci s komoušema. Chtl jsem sám sebe přesvědčit, že jestli má národ přežít, my demokrati nesmíme hromadně pomřít mučednickou smrtí."

"To mi nepřipadá ani tak hloupý. To se ví, já to na vlastní kůži nezažil."

"A v tom je právě ten háček."

Zeman se naklonil nad stůl.

"V teorii to zní bezvadně. Teda snad ne bezvadně, ale ujde to. V praxi to znamená ohýbat hřbet tak dlouho, že když přijde čas, aby se člověk zase napřímil, už to nedokáže. To se nepozná, dokud je takovej plán jen na papíře, jak ty věčný kompromisy člověku rozežerou charakter."

Přišla servírka a nalila nám znovu kávu. Zeman se za ní díval, jak odchází, štihlá dívka se strojeným úsměvem.

"Potom v září jsem zjistil, že z naší sudetský brigády nezbyl nikdo, kdo by mě mohl navštěvovat. Dva zdrhli, jednoho zastřelili u Aše při pokusu o útěk a čtyři jsou dodnes v Jáchymově a dobývaj uran pro Rusy. Bylo by zajímavý vědět, kde bych skončil já, nebejt náhodou ve špitále. Tehdy jsem začal pochybovat, jestli mám na tu kolaboraci dost páry. Ale o tom, že celej ten nápad je beznadějný, mě definitivně přesvědčila teprve Věruška. Pamatuješ se na Věrušku?"

"Na Věrušku, tu komunistku?"

"Jo. Jenže když mě přišla navštívit, tak už komunistka nebyla. Pámbru ví, jak zjistila, kde jsem. Chtěla zorganizovat povstání. Na mou duši. A jelikož jsem byl jedinej nekomunist, kterýho dobře znala, přišla se mě zeptat, jestli bych v té rebelii nepřevzal vedení."

"Proti Gottwaldovi? Proti komunistům?"

"No jo. Víš, ona byla na spoustě vítěznejch manifestací s tím svým redaktorem z Rudása. A čím víc se dovidala, co se na nás v budoucnosti chystá, tím větší dostávala strach. A tehdy mi to všechno došlo. Že prostě není možný to s nima nijak zaválet."

"Cos jí řek?"

"Věrušce? Musel jsem si dávat majzla, protože jsem nevěděl na sto procent, jestli ji někdo neposlal, aby mě

vysondovala. To je další průšvih, ta všeobecná podezíravost. Řek jsem jí, že třeba ten nový režim nebude ani tak zlej. Že jsem si leccos přečetl - náhodou jsem měl zrovna na stolek Leninovo Co dělat? Řek jsem jí, že se na povstalece nehodím. Že jsem spíš jen takovej neinformovanéj trouba, co by rád udělal všechno, aby se situace zlepšila, ale rozhodně žádněj povstalec.

"Byla otrávená?"

"Byla otrávená. Dneska věřím, že to všechno myslěla vážně a že se bála tak, jak se uměla bát jen vona. Chudák Věruška. Toho jejího šamstra zavřeli před dvěma roky se Slánským a myslím, že dostal doživotí. Co se stalo s ní, to nevím. Ale jistě tě potěší, že v Mnichově existuje jiná Věruška. Jmenuje se Inge. Pracuje v mnichovské Pinakotéce a ráda by se vdávala, ale takový chutě si musím nechat zajít."

Vytáhl hrubozrnou fotografii vlnadné děvy v kalhotkách od bikinek.

"Pěkná," polkl jsem a dodal: "Ty je ještě pořád nemůžeš vystát, co? Teda Němce." Zavrtěl hlavou.

"Ne. A vím, že to je nefér."

"Jak ses dostal ven? Bylo to těžký?"

Dostal jsem se do Vídně. Ale ještě před tím jsem byl dva roky na statku v Polabí, v tvém bývalým působišti. A nelíbilo se mi tam zdaleka tak, jak jsem doufal."

"Slyšels o Gottovi a těch drugejch?"

Zavrtěl hlavou.

"Je vidět, žeš tam v těch radostnejch časech nebyl. Tehdy člověk nikomu nepřipomínal, že se znal s nějakým Dubským. A Gott ... Myslím, že taky sedí někde v base. Všichni salónní komunisti jsou zavřeny a on byl revizionista, ještě než se partaj dostala k moci."

Bylo skoro poledne, než přišla na přetřes má rodina. Zeman se zděsil, když jsem mu pověděl o mamince. Ta

zpráva jim očividně otrásla.

"To je mi líto," opakoval znovu a znovu. "A co tatínek?"

"Učí dějepis na Kolumbii."

"Cože, tvůj táta? Ten že je profesorem?"

"To koukáš, co? To je ta nejzáračnější proměna od té doby, co se žabák změnil ve spanilého prince."

Zemanův příchod udělal Dianě škrt přes rozpočet. Ale v tomhle počátečním stádiu se ještě jakž takž snažila vystupovat jako ušlechtilá jižanská dáma. Když jsem ji odpoledne zavola, předstírala živý zájem o Zemana a pozvala nás oba na večeri k Schrafftovi.

Za celý večer skoro nepromluvila. Zeman na ni neudělal žádný zvláštní dojem, ani příznivý, ani nepřínivý, a náš rozhovor ji nezajímal. Já naproti tomu ihned pochopil, proč si vybrali právě Zemana k tomu, aby během toho léta zbrousil kdejakou redakci v Americe a obracel pozornost novinářů k východní Evropě. I tou lámanou angličtinou se dovedl ohánět, až radost. Řekl, že se zdrží v New Yorku ještě týden a za šest neděl se tu staví cestou zpátky.

Přivedl si s sebou naivní slečinku z německého konzulátu s načechraným účesem, jíž zprostředkoval styk se světem plným nástrah. V Duhovém sále, kde jsme pili koktejly, visela na každém jeho slově, chvílemi přikyvovala s němou úctou a dávala pozor, jak se tváříme, aby se ujistila, že ani na okamžik nezapomínáme, jaký velikán nás poctil svou přítomností. Když jsem se později Zemana zeptal, proč si vybral právě tuto dívku, ujistil mě chvatně, že tahle volba nijak neohrožuje výstostné postavení Ingy, té roztomilé sekretářky z Mnichova.

"Ale žádněj chlap by si neměl dát ujít příležitost, zahrát si aspoň jednou v životě na mesiáše. To jednoho náramně vzpruží," vysvětlil mi.

Druhý den jsme šli na oběd s K. K. Sperryem do české

restaurace na 77. ulici. K.K. se se Standou okamžitě spřátelil, ačkoli se spolu skoro v ničem neshodli. K.K. věřil, že válka je nevyhnutelná, kdežto Standa byl přesvědčen, že v tomto století už žádné velké války nebudou. K.K. velebil rodinný život, co by páteř Ameriky, Zeman pokládal rodinu za nechtutné semeniště předsudků a pokrytectví. K.K. měl rád Eisenhowera, Zeman ho hodnotil jako neschopného a nebezpečně naivního dobráka, který se octl v ošemetné situaci. Sperry pokládal české uprchlíky za nesmírně cenný etnický přínos pro Ameriku. Zeman je většinou odsuzoval jako mazané a bezzásadové oportunisty. Oběd se protáhl na tři hodiny zábavného škorpění a já celý zářil, když jsme zas vyšli ven do palčivého slunce. Ti dva, na kterých mi záleželo, byli kamarádi.

Pozval jsem Zemana k nám na večeři. Standa se ještě nesešel se staronovým Dubským a hned od začátku se rozpíval chválou. Obzvláště mu učarovaly otcovy neobyčejně podarené švestkové knedlíky, posypané tvarohem a cukrem a polité rozpuštěným máslem, po nichž následovalo štamprle borovičky, kterou otec schovával celá léta. Zeman nám vyprávěl o uprchlických táborech v Evropě a o tom, jak se mu naši krajané zprotivili, když donášeli jeden na druhého úřadům, házeli si klacky pod nohy a okrádali se navzájem, čímž svou mizerii jen zhoršovali.

“Začínám chápat, proč Jan Masaryk říkal, že prý čím víc zná Čechy, tím radši má Dány,” usmál se Standa trpce.

Otec se zpočátku pokoušel mu odporovat, ale byl jasně v nevýhodě. Odjeli jsme z Evropy, právě když se první velká vlna uprchlíků začala valit do Německa a do Rakouska. Neznali jsme je.

Zeman odešel z našeho bytu až druhý den ráno. Když jsme ho vyprovázeli předměstskými ulicemi k podzemce, zmožení vlhkým vedrem, cítili jsme, jak jsme si všichni tři

blízcí.

Tahle noc, kterou jsme strávili pospolu v našem bytě, udala tón celému tomu pamětihodnému létu. Zatímco se Zeman trmácel v autobusech křížem krážem Amerikou a já se čím dál tím víc otravoval nepřetržitým sledem bezvýznamných senzací, vzpomínka na ten horký večer v New Yorku a na to příjemné setkání, kdy znovunalezený Zeman znovu objevoval nás, měla nanevšň hojivý účinek.

V polovině srpna se Zeman vrátil do New Yorku. Bloumali jsme městem, teď už chladnějším, a Zeman poslouchal mé nadšené výklady o tom, jak se stanu rozhodujícími činitelem v americké výzvědné síti. Zajímal se o mé zkušenosti z Virginie. Snad se mi to jen zdálo, ale měl jsem dojem, že postupně pozměňuje, a to značně, své přespříliš optimistické názory na americké rasové problémy.

Rozuměli jsme si báječně. Standa mi vykládal o svých plánech vydávat časopis, který by se zabýval otázkami střední Evropy. Mluvil o své práci se zřejmým uspokojením.

Jednou odpoledne jsme leželi na horké pláži v Rockaway a civěli do oblak, plujících po modrém nebi nad námi.

“Víš,” řekl Standa, “já už vlastně mám všechno, co jsem od života očekával. Cestuju, mám trochu peněz, jsem dost známý, chvalně i nechvalně, a mám svobodu, o jaké se mi nikdy nesnilo.”

“No to je teda fajn,” zabručel jsem.

A pak řekl Standa tím svým podivným, nevzrušeným, chladným hlasem:

“Všecko by bylo fajn, jen kdyby mě nehryzlo svědomí.”

“Svědomí? A proč?”

“Ze dvou důvodů: Zdrhnul jsem, zachránil vlastní kůži a nechal tam spoustu kamarádů, který se rozhodně nebudou v dohledný době rozvalovat na pláži u